

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	40501
Nom	Innovació docent i iniciació a la investigació educativa en l'especialitat de dibuix
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2021 - 2022

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2024 - M.U. en Professor/a d'Educació Secundària 09-V.1	Facultat de Magisteri	1	Anual

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2024 - M.U. en Professor/a d'Educació Secundària 09-V.1	9 - Innovació docent i iniciació a la investigació educativa en dibuix	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
ALONSO SANZ, MARIA AMPARO	95 - Didàctica de l'Educació Física, Artística i Música

RESUM

Com a disciplina acadèmica, la matèria *Innovació Docent i Iniciació a la Investigació Educativa* s'integra en el currículum acadèmic del *Màster Universitari en Professor/a de Educació Secundària* i forma part del mòdul d'especialitat, juntament amb les matèries *Complements per a la Formació Disciplinar i Aprenentatge i Ensenyament del Dibuix*.

El conjunt de les matèries de l'especialitat de Dibuix constitueix un referent formatiu d'especial relleu per al perfil professional del professorat en formació. Aporten als estudiants una formació específica per a la seua intervenció en el procés educatiu de les etapes d'Educació Secundària i de Batxillerat, i proporcionen coneixements per a un ensenyament integrador. En aquesta matèria es concreten els temes d'estudi propis d'assignatures com ara *Dibuix i Educació Plàstica i Visual*, quant a conceptes, història, metodologia, fonts de coneixement, mètodes didàctics i teories educatives sobre ensenyament-aprenentatge. També s'aborden els enfocaments que diversos autors de referència en el camp han desenvolupat recentment. Tanmateix s'estudia el perfil del professor i els diferents models docents, així com la programació, estratègies i activitats, materials didàctics i sistemes d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Juntament amb la resta del pla d'estudis, aquesta matèria del mòdul específic pretén proporcionar al futur docent la formació necessària perquè sigui capaç d'analitzar i d'interpretar amb criteri propi la realitat educativa en la qual exercirà la seua tasca. Això implica ser conscient de la seua projecció social com a especialista d'una disciplina i també com a educador dins d'un entorn complex i canviant, la qual cosa suposa fer front a reptes i problemes de manera eficaç i creativa.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Acomplir els requisits establerts per al Màster de Professor/a d'Educació Secundària quant a l'accés a l'especialitat de Dibuix.

COMPETÈNCIES

2024 - M.U. en Professor/a d'Educació Secundària 09-V.1

- Saber aplicar els coneixements adquirits i ser capaços de resoldre problemes en entorns nous o poc coneguts, dins contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Ser capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Planificar, desenvolupar i avaluar el procés d'ensenyament i aprenentatge potenciant processos educatius que facilitin l'adquisició de les competències pròpies dels respectius ensenyaments, atenent al nivell i formació prèvia dels / de les estudiants així com l'orientació dels mateixos, tant individualment com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Conèixer i aplicar metodologies i tècniques bàsiques d'investigació i avaluació educatives i ser capaç de dissenyar i desenvolupar projectes d'investigació, innovació i avaluació.
- Saber comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Posseir habilitats d'aprenentatge que permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Conèixer i aplicar propostes docents innovadores en l'àmbit de les matèries de l'especialitat.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

En el desenvolupament de les activitats d'avaluació, els estudiants hauran de ser capaços de:

- **Aplicar** els coneixements per a resoldre problemes en el context de l'ensenyament i l'aprenentatge.
- **Desenvolupar** la capacitat d'anàlisi, de síntesi i de reflexió crítica al voltant de les diferents realitats educatives.
- **Millorar** les pròpies estratègies d'aprenentatge, particularment l'aprenentatge significatiu i per descobriment.
- **Contrastar** adequadament metodologies i tècniques innovadores d'aprenentatge.
- **Documentar-se** sobre la història de l'*Educació Plàstica* i el *Dibuix* des de la seua inclusió en els currículums escolars.
- **Entendre** les principals línies d'investigació aplicades a l'ensenyament del *Dibuix*.
- **Conèixer** diferents models docents.
- **Programar** continguts d'una matèria d'acord amb la etapa educativa i la planificació temporal.
- **Adquirir** una visió integradora i comprensiva del procés educatiu i dels seus diversos components.
- **Conèixer** els sistemes d'avaluació del procés d'ensenyament i d'aprenentatge.
- **Desenvolupar** estratègies per a la resolució de conflictes i el foment de la convivència.
- **Fomentar** les competències cíviques en els alumnes.
- **Afavorir** l'autoestima y la integració dels alumnes amb diverses necessitats educatives.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Introducció a la investigació en educació artística

Raons per les quals investiguem.

Estructura de les investigacions (index d'articles científics, TFM, projectes).

Famílies metodològiques.

Línies de recerca en educació artística i temàtiques.

Investigadors/es en educació artística a nivell internacional, nacional i local.

Revistes de recerca en educació artística i publicacions rellevants.

Bases de dades.

Estratègies de recerca bibliogràfica.

Normes APA.

2. Disseny i desenvolupament d'investigació en educació artística.

Mètodes d'investigacions qualitatives:

- Estudi de casos
- Autoetnografia
- Històries de vida
- Investigació basada en narratives
- Investigació basada en imatges

Mètodes d'investigació educativa basada en les arts:

- Narratives visuals
- Derives

- C/A/R/Tografies
 - Nous mètodes de recerca (performance, happening...)
- Mètodes dinvestigacions mixtes i plurals.

3. Introducció a innovació docent en educació artística

La innovació docent i la seua vinculació a la investigació en educació artística.
Diagnòstic de problemes educatius de caire artístic.
Disseny de propostes de millora i innovació docent en educació artística.

4. Conceptualització i criteris de qualitat per a l'avaluació de propostes d'innovació

Elaboració de marcs teòrics amb els que fonamentar les propostes dinnovació.
Obtenció d'indicis o variables de qualitat a partir dinvestigacions precedents.
Recursos i avaluació de la qualitat de les propostes dinnovació en educació artística.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Pràctiques en aula	19,00	100
Classes de teoria	19,00	100
Tutories reglades	4,00	100
Treball en grup	4,00	100
Altres activitats	2,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	2,00	0
Elaboració de treballs en grup	8,00	0
Elaboració de treballs individuals	21,00	0
Estudi i treball autònom	21,00	0
Lectures de material complementari	12,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	6,00	0
Preparació de classes de teoria	10,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	10,00	0
Resolució de casos pràctics	10,00	0
Resolució de qüestionaris on-line	2,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

S'utilitzaran diversos mètodes en funció de les competències, dels objectius d'aprenentatge i dels continguts. Per exemple, metodologia expositiva significativa, treball cooperatiu, discussió i intercanvi d'opinions en grup, projecció d'imatges, activitats pràctiques tant individuals com en grup, etc.

Es proposarà una metodologia participativa i dinàmica amb la finalitat de promoure la implicació i la intervenció dels estudiants en les classes. Les explicacions del professorat serviran per a aprofundir en els pressupostos teòrics. Es farà servir el debat quan siga oportú, així com el desenvolupament de treballs pràctics, d'exposicions i de projectes de diversa índole relacionats amb la professió docent i amb les temàtiques de la matèria.

ACTIVITATS PRESENCIALS

Classes presencials teòric-pràctiques per a treballar i debatre els continguts. Es realitzaran activitats utilitzant diferents recursos docents: classes magistrals, seminaris, tallers, exposicions, aprenentatge basat en problemes, aprenentatge cooperatiu, anàlisi de bones pràctiques, etc. El **treball en grup** implicarà una dinàmica interactiva i tindrà com finalitat promoure l'aprenentatge cooperatiu i reforçar l'individual. L'exposició dels resultats podrà ser individual o col·lectiva i es portarà a terme davant el grup complet en l'aula.

Es podran organitzar **activitats complementàries** amb finalitat formativa relacionades amb la matèria. Per exemple, conferències, jornades, tallers, visites a museus, etc. Finalment, les **tutories** individuals i grupals serviran com a eina per a orientar i coordinar els estudiants en tasques tant d'individuals com de cooperatives, així com per a avaluar tant els progressos individuals com les activitats i la metodologia docent. Suposaran un període formatiu complementari realitzat pel professor amb els estudiants per a revisar i debatre temes i materials de les classes.

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Estudi i treball autònom

- Estudi i preparació dels continguts del programa.
- Elaboració de tasques i treballs individuals i de grup.
- Estudi i preparació de proves orals i/o escrites.
- Preparació de les classes teòric-pràctiques per a l'avaluació de l'adquisició dels aprenentatges individuals.
- Recerca d'informació, anàlisi i assimilació dels continguts explicats a classe.

AVALUACIÓ

L'avaluació és la comprovació, per part del professorat, que els estudiants han adquirit els coneixements i les competències pròpies de la matèria. S'avaluaran els comportaments davant els fets docents així com les diferents activitats desenvolupades d'acord amb els continguts estudiats. Els procediments d'avaluació tindran en comptes els treballs realitzats tant individualment com en grup, així com l'interès per l'aprenentatge.

El sistema a emprar serà l'**avaluació contínua**, la qual inclou la inicial, la formativa i la sumativa. L'avaluació inicial és la que es realitza al principi del curs per saber els coneixements previs dels estudiants respecte la matèria. L'avaluació formativa és la que té lloc al llarg del curs. Finalment, l'avaluació sumativa inclou totes les esmentades abans i constitueix un balanç o conclusió. Per a la valoració dels diferents aspectes es podran tenir en comptes les següents activitats i treballs.

- Proves orals i escrites dels continguts teòrics i pràctics, autoavaluacions i presentació de treballs individuals i en grup.
- Presentació de treballs pràctics i teòrics proposats pel professor dins el termini establert. Quant als treballs presentats fora de termini, el professor els admetrà per pròpia voluntat, però no per obligació. En tal cas, la qualificació serà d'aprobat (5) malgrat el treball haguera merescut una qualificació superior en cas d'haver sigut presentat dins el termini.
- Exposicions orals a classe.
- Reflexions escrites al voltant de conceptes teòrics exposats a classe o en debats.
- Implicació activa en l'aprenentatge propi i col·laboració en el procés d'aprenentatge dels companys.
- Actitud participativa a classe i puntualitat.
- Altres mostres i evidències de progressió efectiva de l'aprenentatge.
- Altres activitats complementàries (dins i fora de l'aula).

L'avaluació contínua es farà en base a un **dossier individual** que demostre tots el processos d'aprenentatge assolits per l'alumnat durant les diferents activitats del curs i que s'entregarà a final de la matèria.

Per a l'**avaluació contínua** caldrà assistir a classe també de forma contínua i com a mínim al 80% de les sessions. Els estudiants que no acomplisquen amb l'assistència presencial que es requereix per a l'avaluació contínua podran presentar-se a una prova final de la matèria per a realitzar un exàmen teòric-pràctic dels temes en la data establerta pel calendari lectiu. D'altra banda, la qualificació final inclou tant l'assistència com les avaluacions en la proporció següent.

- Assistència: 20 %.
- Treballs: 80 % (60 % individuals i 40 % en grup).

Examen teòric-pràctic en cas d'assistència inferior al 80% de les classes. Per aprovar la matèria cal participar en les activitats dissenyades a classe (treball cooperatiu, seguiment de l'aprenentatge diari, avaluació del treball individual i grupal dels seus companys i realització de proves orals i escrites). Tot això es comptabilitza sobre un 40% de la qualificació final. La resta del 60% seran proves escrites realitzades en relació al contingut exposat a classe.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Esquinas, F., y Sánchez Zarco, M. (coords.) (2011). Dibujo: Artes Plásticas y Visuales. Investigación, innovación y buenas prácticas. Barcelona: Graó.

- Marín Viadel, R. y Roldán, J. (2016). Ideas Visuales. Investigación Basada en Artes e investigación artística. Granada: Editorial de la Universidad de Granada.
- Martínez, R. A. (2007). La investigación en la práctica educativa: Guía metodológica de investigación para el diagnóstico y evaluación en los centros docentes. Madrid: Catálogo de publicaciones del MEC.
- Roldán J. y Marín Viadel R. (2012). Metodologías artísticas de investigación en educación. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Leavy, P. (Ed.) (2018). Handbook of Arts-Based Research. New York: Guilford Press.
- Agirre, I. (2005). Teorías y prácticas en educación artística. Ideas para una revisión pragmatista de la experiencia estética. Barcelona: Octaedro.
- Calderón García, N., y Hernández, F. (2019). La investigación artística : un espacio de conocimiento disruptivo en las artes y en la universidad. Barcelona: Octaedro.
- Huerta, R., Alonso-Sanz, A., y Ramon, R. (ed.). (2018). Investigar y educar en diseño. Valencia: Tirant lo Blanch.

Complementàries

- Sánchez, J. C. (2013). Métodos de investigación educativa. Punto rojo libros.
- Alcina, J. (1994). Aprender a investigar. Métodos de trabajo para la redacción de tesis doctorales. Madrid: Compañía Literaria.
- Arañó, J. C. (2003). La Investigación en las Artes Plásticas y Visuales. Sevilla: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Sevilla.
- Chordá, F. (2004). De lo visible a lo virtual. Una metodología del análisis artístico. Barcelona: Anthropos.
- Blaxter, L., Hugues, C., Tight, M. (2008). Cómo se investiga. Barcelona. Graó.
- Cañal De León, P. (Coord.) (2002). La innovación educativa. Madrid: Akal/Universidad Internacional de Andalucía.
- Carbonell, J. (2001). La aventura de innovar. El cambio en la escuela. Madrid: Morata.
- Carr, W. (1996). Una teoría para la educación. Hacia una investigación educativa crítica. Madrid: Morata.
- Hernández, F. (2007). Espigador@s de la cultura visual. Otra narrativa para la educación de las artes visuales. Barcelona: Octaedro.
- Huerta, R. y Alonso-Sanz, A. (2015). Educación artística y diversidad sexual. Valencia: Servicio Publicaciones de la Unviersidad de Valencia.
- Huerta, R. y Alonso-Sanz, A. (2017). Entornos informales para educar en artes. Valencia: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Valencia.
- Hernández, F. (2006). Bases para un debate sobre investigación artística. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.

- Latorre, A. (2003). La investigación-acción. Conocer y cambiar la práctica educativa. Barcelona: Graó.
- Marín Viadel, R. (editor) (2005). Investigación en Educación Artística. Temas, métodos y técnicas de indagación sobre el aprendizaje y la enseñanza de las artes y culturas visuales. Granada. Universidad de Granada.
- Huerta, R., Alonso-Sanz, A. y Ramón, R.(2019). De película. Cine para educar en diversidad. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Hernández, F. (1997). Educación y cultura visual. Sevilla: Publicaciones M.C.E.P.
- Dewey, J. (2008). El arte como experiencia. Barcelona: Paidós.

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

1. Continguts

Es mantenen els continguts recollits en la guia docent original de la matèria.

2. Volum del treball i planificació temporal de la docència

Donada la modalitat híbrida de desenvolupament de la docència aprovada per la CCA del màster, s'incrementarà el temps de dedicació dels estudiants al desenvolupament de les activitats no presencials respecte al considerat en la guia docent original. D'aquesta manera, atès que l'estudiant assistirà al 50% de les classes presencials previstes en la guia original, el volum de treball no presencial s'incrementarà en 25 hores en estudi i treball autònom respecte al destacat en aquesta última, quedant distribuït en el seu conjunt de la següent manera:

Activitat / Hores / %Presencials

Pràctiques en aula 19 50

Classes de teoria 19 50

Tutories reglades 4 50

Treballs en grup 4 50

Altres activitats 2 50

Assistència a esdeveniments i activitats externes 2 0

Elaboració de treballs en grup 8 0

Elaboració de treballs individuals 21 0

Estudi i treball autònom 46 0

Lectures de material complementari 12 0

Preparació d'activitats d'avaluació 6 0

Preparació de classes de teoria 10 0

Preparació de classes pràctiques i de problemes 10 0

Resolució de casos pràctics 10 0

Resolució de qüestionaris on-line 2 0

Total 175 -

3. Metodologia docent

Sempre respectant els principis bàsics destacats en la guia docent original, donat el model híbrid de docència basat en setmanes alternes plantejat per al primer quadrimestre del curs 2020-21, cada setmana la meitat dels alumnes del grup assistiran presencialment a les classes, mentre que l'altra meitat treballarà autònomament a distància/online desenvolupant les activitats i tasques preparades pel professorat. La setmana següent s'invertirà la dinàmica presencial/online entre ells. Addicionalment, es consideren dos aspectes complementaris: (a) S'especificarà un dia i hora concreta setmanal per a efectuar tutories on-line per als qui cada setmana treballin de manera autònoma no presencial -al marge que el professorat compleixi amb els aspectes considerats en el programa de tutories virtual de la UV-; (b) Les tasques i activitats desenvolupades pels estudiants de manera autònoma no presencial durant una setmana es posaran en comú en les classes presencials de la setmana següent.

Per al desenvolupament i supervisió de les activitats online s'utilitzaran les eines disponibles en Aula Virtual de la Universitat de València. Els materials corresponents es pujaran (i/o es proporcionarà un enllaç als mateixos) a l'Aula virtual, així com les activitats i les seves corresponents instruccions de realització. Entre els potencials materials docents a considerar per al desenvolupament d'activitats destaquen (1) documents de treball elaborats pel professorat, (2) enllaços a materials, lectures, vídeos i altres recursos web, (3) presentacions locutadas o amb informació complementària, (4) documents amb activitats i treballs/projectes a desenvolupar, així com (5) models que serveixin com a guia/orientació per al desenvolupament de treballs i informes.

Tal com es va indicar més amunt, encara que es manté el sistema de tutories virtuals individuals a través del correu electrònic institucional de la universitat, també es desenvoluparà una tutoria setmanal grupal voluntària per als estudiants mitjançant videoconferència en l'horari prèviament especificat pel professor, o bé es considerarà a través del fòrum de discussió de l'aula virtual per a promoure el debat i/o solucionar dubtes que puguin sorgir en l'estudi i/o desenvolupament de les activitats i treballs/projectes a desenvolupar.

En el cas que resultés necessari modificar les condicions de desenvolupament de la matèria d'una modalitat híbrida a una modalitat totalment a distància en funció de les directrius de seguretat estipulades per les autoritats sanitàries davant una possible situació de regressió sanitària, s'utilitzarien idèntics recursos als destacats en el model híbrid per al desenvolupament i supervisió de les activitats no presencials, encara que prioritzant el desenvolupament de sessions síncrones amb l'estudiantat en l'horari especificat per a la presencialitat del grup (almenys una sessió setmanal).

4. Avaluació

Es mantenen els requisits i evidències d'avaluació considerades en la guia docent original, així com el pes relatiu de les mateixes en la qualificació final de la matèria. En la segona convocatòria les activitats d'aprenentatge preparatòries i d'aula continuen considerant-se no recuperables.

Només en el cas que resultara necessari modificar les condicions de desenvolupament de la prova d'examen en funció de les directrius de seguretat estipulades davant una situació de regressió sanitària, passant de la previsió inicial de realització presencial de la mateixa en el marc del model híbrid de desenvolupament de la matèria a una modalitat d'avaluació a distància, s'utilitzarien els recursos de l'Aula Virtual de la UV. Més específicament, la prova estaria disponible com a Tasca a l'aula virtual de la matèria en la data i hora estipulada per a la seua realització, havent de ser descarregada per l'estudiant en el seu ordinador personal, degudament emplenada i pujada de nou a l'aula virtual en el temps marcat per a la seua realització. En l'est últim cas, la prova integraria entre 4-6 preguntes obertes d'alt nivell (p.e., aplicació, anàlisi, comparació, integració, valoració, judici) relatives a casos/situacions/exemples sobre els coneixements i activitats d'aprenentatge desenvolupats en la matèria. En aquesta línia, en el cas que resultara imprescindible realitzar la prova d'examen de manera online, si algun estudiant no disposara dels

mitjans per a establir les connexions pertinents i accedir a l'aula virtual, o bé si es produïra en el desenvolupament del mateix un error fefaent de connexió atribuïble a sobrecàrrega o caiguda de la xarxa/aula virtual, hauria de contactar amb el professorat per correu electrònic de manera immediata per a comunicar-li aquesta qüestió, reservant-se el professorat la possibilitat de realitzar la prova de manera oral amb posterioritat sempre després de comprovar els problemes de sobrecàrrega/caiguda de la xarxa/aula virtual en el període de realització de l'examen.

5. Bibliografia

Es manté la bibliografia considerada en la guia original. En el cas que per raons sanitàries resultara necessari desenvolupar la matèria totalment a distància, se substituiria per materials propis proporcionats pel professorat, anotacions i transparències amb informació complementària, així com per articles disponibles en obert o en les bases de dades que té subscrita la UV (requereix VPN)